

**Land
van
Ons**

Jaarverslag 2024

Colofon

Eindredactie: Annemarijn Koop

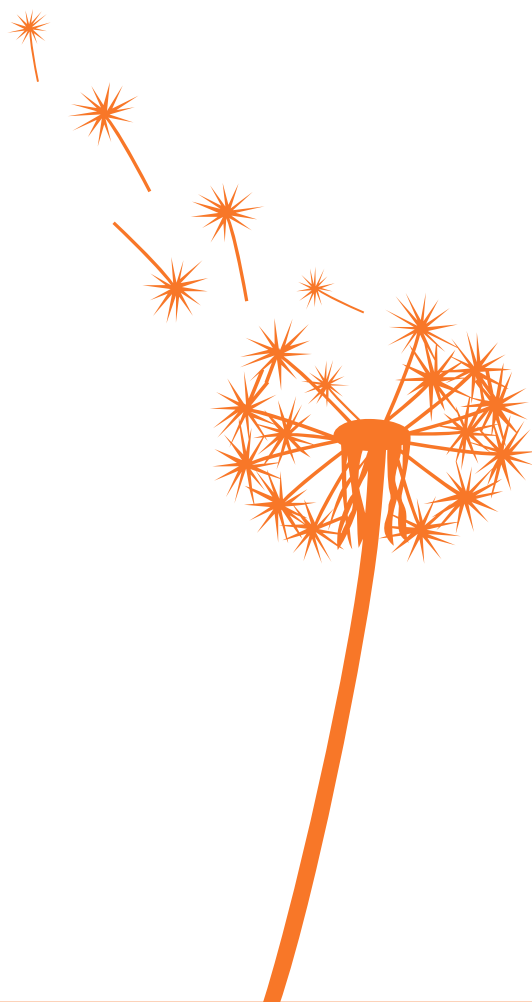
Redactie: Judith Everaars, Herman Verschuren, Petra Borsboom

Beeldredactie: Marenthe Middelhoff

Vormgeving: Paul Beerten

*Voorzijde: aardhommel op korenbloem in boekweitveld Hooghalen,
foto Ron Thijssen*

Dagpauwoog op landbouwgrond op perceel Empe, foto Menno Graaf

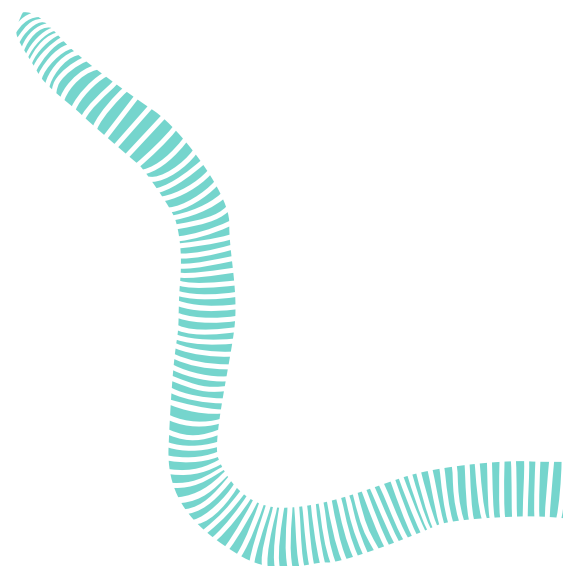
Inhoud

- Voorwoord 5
- Onze hoogtepunten van 2024 6
- Dit is Land van Ons 8
- Nieuwe grondaankopen 13
- Biodiversiteit 18
- Resultaten en waarnemingen 24
- Oogst van Ons 25
- Onze organisatie 26
- Vooruitblik op 2025 33
- Financiën en jaarrekening 35

Voorzitter Philippe Terheggen

Voorwoord

Dit jaarverslag van onze coöperatie geeft aan wat ons motiveert en wat wij bereikten in 2024. Onze missie is de omkering te realiseren van het uitputten van grond en het gestaag verdwijnen van plantaardig en dierlijk leven uit ons agrarisch landschap. Juist omdat de overgrote meerderheid van ons land bestaat uit landbouwgrond, is met duurzaam boeren veel winst te behalen voor natuur, grond, oppervlaktewater en onze gezondheid.

Met alle leden realiseren we onze missie, terwijl wij in december 2023 het 25.000-ste lid welkom heetten, zijn wij inmiddels met 30.770 leden (ongeveer 30.000 leden per 31 december 2024). Land van Ons heeft meer leden dan de meeste politieke partijen!

De kwaliteit van onze natuur gaat helaas nog steeds achteruit. Nederland is kampioen biodiversiteitsverlies. Niet iets van nu versus 'vroeger', nee, die afname was er ook de afgelopen twee decennia. Netto daalt zelfs de 'basiskwaliteit' van onze natuur nog steeds overal. Van alle Nederlandse beschermde ecosystemen verkeert 53% in een 'ongunstige' toestand en 35% in een 'matige' staat. In de politiek zien we stagnerende dossiers met betrekking tot stikstofdepositie, waterkwaliteit, landbouwtransitie en gebiedsinrichting. Schaarste en mestoverschotten drijven grond- en pacht prijzen op waardoor duurzame landbouw in de knel komt. Allemaal redenen om onze missie met de nodige vaart uit te voeren.

In 2024 formuleerden wij onze groene ambitie: een verdubbeling van ons grondbezit per 1 januari 2028 naar 700 hectare biologische agrarische grond. Een stevige ambitie. Dit doel heeft een kapitaal inleg van in totaal vijftig miljoen euro en een groei naar ongeveer 55.000 leden. Wij kunnen alle hulp gebruiken om deze ambitie te realiseren. Daarom startten wij nieuwe initiatieven die kapitaal inleg en donaties de wind in de rug moeten geven.

Met de natuurvriendelijke aanpak van onze pachters en vrijwilligers krijgt de natuur op onze percelen nieuwe kansen. Toch kan meetbaar herstel van de grond jaren duren. Op onze percelen is een start gemaakt met gestructureerde biomonitoring, die wordt aangevuld met duizenden meldingen op waarneming.nl. Verderop in dit jaarverslag lees je hoe onze vrijwilligers in 2024 aan de slag gingen met het planten van duizenden bomen, het aanleggen van houtwallen en struweelhagen, natuur-inclusieve oevers, een keverbank en weidevogelbeheer, alles in goede samenspraak met onze pachters. Intern bleven wij in 2024 onze organisatie verstevigen.

Zo namen wij onze statuten op de schop met onder andere een nieuwe uitstapregeling: De prijsstijging van landbouwgrond wordt niet langer uitgekeerd aan uitstappende leden. Dat een zeer groot deel van ons hiermee instemde bevestigde dat ons rendement er één is van spinnen, wormen, vlinders, planten en vogels op het boerenland!

We besloten tot het installeren van een (vooralsnog informele) ledenraad en verwelkomden veel nieuwe vrijwilligers via onze soepel lopende vacaturebank. Het animo om bij te dragen aan een van onze teams blijft groot. Het verstevigen van onze organisatie zodat die robuust, flexibel, schaalbaar maar vooral ook uitnodigend is, is een klus die wel nooit helemaal klaar zal zijn.

Samen zijn we vijf jaar geleden met Land van Ons begonnen, door het opstropen van de mouwen. Die mentaliteit hebben we nog steeds. We laten zien wat we met 30.000 burgers kunnen bereiken. Elke vierkante meter is weer een startpunt voor natuurvriendelijke landbouw.

Het bestuur dankt iedereen die heeft bijgedragen aan alle resultaten die we in de afgelopen jaren hebben weten te bereiken. Samen maken we het verschil.

Philippe Terheggen
Voorzitter Land van Ons

Onze hoogtepunten van 2024

Januari

2 januari

Aankoop perceel Soest (Utrecht)

Februari

Aanleg voedselmoeras Oud Ade

Aanplant 750 struiken en bomen in Empe

April

Aanleg bloemrijke akkers en akkerranden in Wassenaar, Noordeloos, Onner Esch, Houten

4 april

Groot artikel in het *Brabants Dagblad*: 'Land van Ons lapt 7 ton voor stuk weiland in Midden Brabant'

Mei

1 mei

Verkoopregeling m²'s grond gebaseerd op financieel rendement beëindigd

Eerste nest Kievitten en eerste paar scholeksters waargenomen op perceel Onneresch

Mei-augustus

Open perceeldagen

Maart

8 maart

> [Podcast](#) perceel Hasselt

Maart

15 maart

Perceelaankoop Aagterkerke (Zeeland)

Januari

12 januari

Perceelaankoop Udenhout (Noord-Brabant)

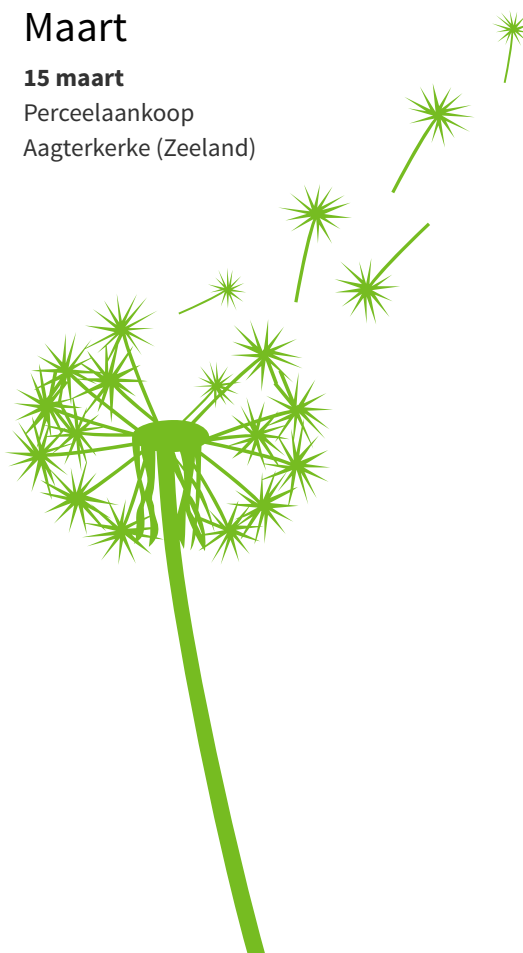
16 januari

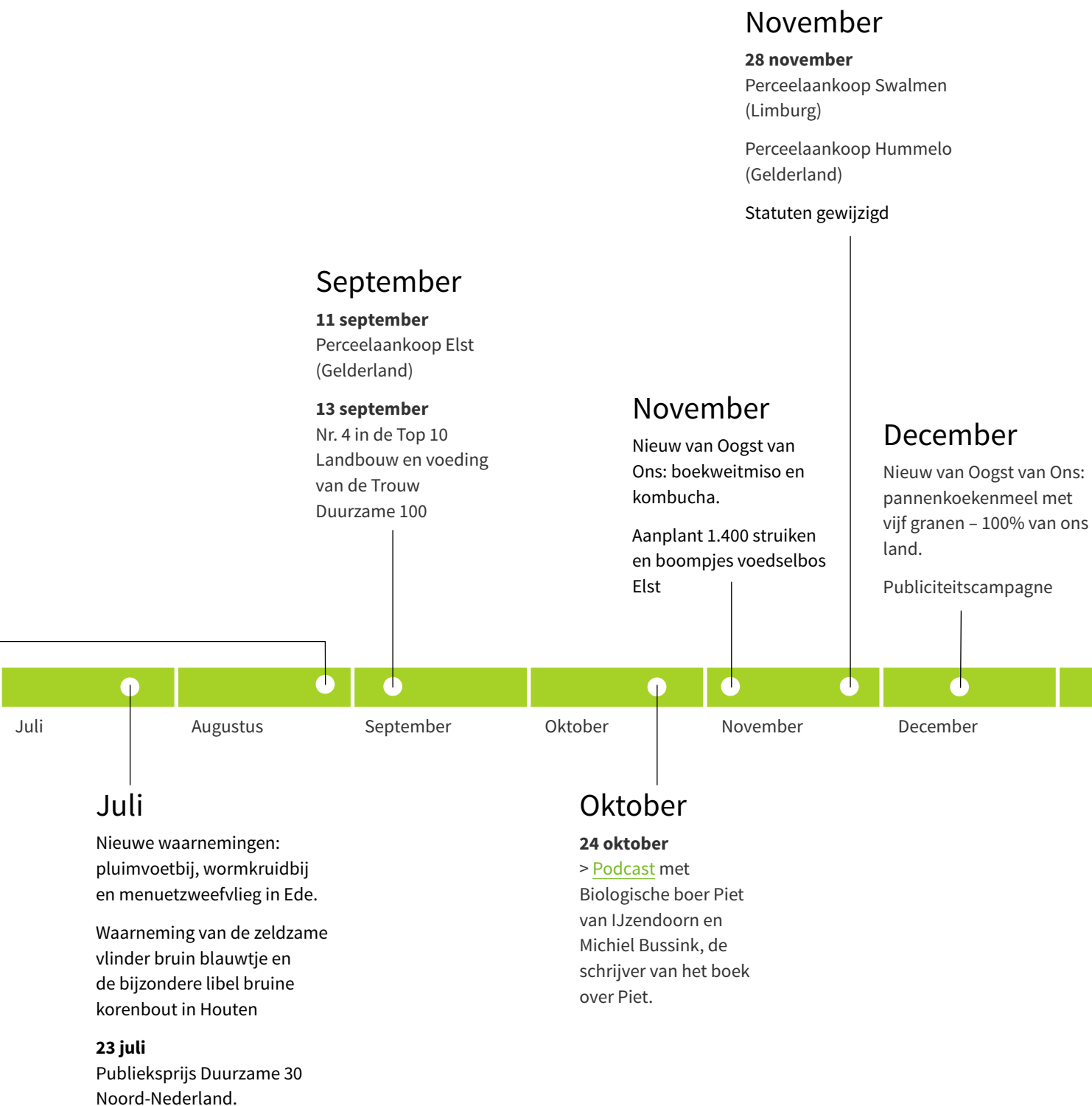
Big Improvement Day Impact Award voor Duurzaamheid

Juni

27 juni

> [Podcast](#) perceel Wassenaar

Klein koolwitje op kruldistel op perceel Houten, foto Dick Sijtsma

Dit is Land van Ons

Landbouwgrond voor herstel biodiversiteit en landschap

Tot zestig jaar terug was er veel biodiversiteit in ons landbouwgebied. Er was meer grond en de toen kleinschalige landbouw, met een mix van akkerbouw en veeteelt en veel landschapselementen zoals hagen en poelen, zorgden voor een grote diversiteit aan leven. Daarna zijn er als gevolg van de ingezette schaalvergroting vele ingrepen in het landschap gedaan. Deze zorgden vrijwel altijd voor een achteruitgang van de biodiversiteit.

Kracht van het collectief

Land van Ons kiest voor de kracht van het burgercollectief. De kracht van alle burgers in Nederland die zich realiseren dat het tijd is om het heft in eigen hand te nemen en niet langer te wachten op ingrijpen van de overheid. Door zelf verantwoordelijkheid te nemen, voorkomen we dat ons land doods en onleefbaar wordt. Onze organisatie draait op het talent, de kennis en de inzet van onze deelnemers.

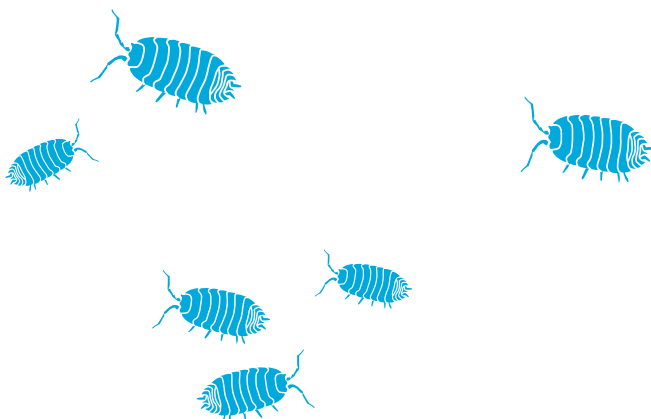

Biologisch-dynamische boer Kees Sijbenga tussen de bloemen op de keverbank op perceel Hooghalen, foto Riënne Wopereis

Impact

We willen laten zien dat de transitie van de landbouw al begonnen is, mede door ons. We laten onze stem horen, voor goede toegang tot grond, eerlijke prijzen en grondgebruik zonder kunstmest, pesticiden of herbiciden. We dragen uit dat het regeneratief gebruik van grond de huidige uitputting van landbouwgronden kan omkeren. We zijn een blijvende stem, om boeren een richting voor de toekomst te geven en om natuur, landschap en platteland te versterken.

Onze missie

De missie van Land van Ons is een kentering te bewerkstelligen in het uitputten van grond en verdwijnen van plantaardig en dierlijk leven uit ons landschap. Dit doen we vanuit het besef dat ons land en onze grond letterlijk de bodem is onder ons bestaan. En daarmee een tegenwicht en rustpunt is in ons hectische en op economische groei gerichte bestaan.

De visie van Land van Ons is dat het verwerven en daarna behouden van het juridische eigenaarschap van (landbouw)grond een langjarige en daarmee duurzame aanpak is om onze missie te realiseren.

Ondertekening van het pachtcontract voor ons grootste voedselbos met de Jonge Voedselbosboeren, zusterorganisatie Aardpeer en Land van Ons, foto Freya Schijns

Aanpak percelen

Op ieder aangekocht perceel zijn we onmiddellijk begonnen met het bevorderen van de biodiversiteit. Om de kwaliteit van het bodemleven niet verder aan te tasten zijn we direct gestopt met:

- chemische gewasbescherming
- chemische verdelging van planten
- gebruik van kunstmest
- gebruik van monoculturen, zoals raaigras
- intensief maaien

We maken voor elk perceel een specifiek beheerplan voor een gezonde bodem en een divers bovengronds leven.

Met onder andere:

- herstel van hagen, singels en houtwallen
- plantaardige en dierlijke mest aangepast aan de behoefte
- realiseren van verschillende temperaturen bij het maaiveld (zon en schaduwplekken, hellingen in het perceel, kort en opgaand struweel) voor een verscheidenheid aan leefplekken
- wisselteelt
- bewuste verrommeling (dood hout laten liggen, broeihopen, schuilplaatsen)
- voorkomen van verdichting van de grond
- herstel van mineralenhuishouding
- herstel van de zuurgraad van de bodem
- periodes van rust

Nieuwe grondaankopen

In 2024 groeide ons grondeigendom met 58,5 ha tot 353 ha door de aankoop van zes nieuwe percelen, waaronder (eindelijk) een perceel in Limburg. Daarmee zijn we in alle provincies behalve Flevoland aanwezig. In Flevoland is de grondprijs minstens tweemaal zo hoog als in de rest van Nederland. Daarom was het niet mogelijk om daar een perceel te kopen.

De laatste twee aankopen werden ons door de verkopers gegund. De percelen waren in handen van erfgenamen die expliciet de keuze maakten hun familiebezit aan te bieden aan Land van Ons. We zijn hen dankbaar daarvoor. In de huidige overspannen grondmarkt is het moeilijk om grond aan te kopen. Een andere bijzondere aankoop is die van perceel Elst. Dat hebben we samen met zusterorganisatie Aardpeer/Samen voor Grond aangekocht. Op de helft van dit perceel komt een royaal voedselbos.

Gebruik van de nieuwe grond

	Ha's gekocht in 2024	Gekocht 2020 tot 2024	Opgeteld gekocht van 2020 t/m 2024
Grasland	22,9	177,1	200
Akkerland	20,3	93,45	113,75
Voedselbos/ agroforestry	10,2	5,8	16
Tuinbouw	2,5	7,4	9,9
Bijzondere teelten, boomgaard		4,7	4,7
Overig	2,5	5,9	8,4
Totaal	58,4	294,4	352,8

Perceel Soest, foto Dik de Bruijn

Nieuwe percelen in 2024

Utrecht

Soest

4 hectare grasland

Begin dit jaar kochten we een nieuw perceel bij Soest, in de Eemvallei. Samen met onze pachters Corine Wantenaar en haar zoon Julius Wantenaar werken we hier aan kruidenrijk grasland. Hun biologisch-dynamische boerderij, het Derde Erf, werkt al vijf generaties aan de opbouw van een ecologisch en sociaal boerenbedrijf. Dat doen ze door naast het melkvee ook notenbomen en een CSA-tuin (Community Supported Agriculture) te onderhouden. Door maar enkele keren per jaar te maaien en het maaisel af te voeren, krijgen zaden van kruiden en bloemen meer kans om zich te ontwikkelen.

Dwars door het perceel loopt een druk bezocht toeristisch fietspad, waardoor het door vele passanten gezien wordt.

Op de trekker op perceel Udenhout, foto Mariette van der Krogt

Perceel Aagtekerke, foto Dik de Bruijn

Noord Brabant

Udenhout

7,77 hectare grasland + akkerland

Via een inschrijving hebben we in januari perceel Udenhout kunnen kopen. Dit perceel ligt midden in Noord-Brabant, tussen natuurgebied de Brand en de Loonse en Drunense duinen. Onze pachter is de familie Vonk-Vermeer van boshoeve Sprankenhof, die al sinds 2007 een biologische tuinderij heeft. Door deze aankoop kan hun bedrijf worden uitgebreid. Bovendien heeft Sprankenhof een 100% biologische winkel, pluktuin, boomgaard, schapen, kookstudio.

Door een private donatie hebben we lichte landbouw-werktuigen kunnen aanschaffen. Samen met onze pachter maakten we een plan voor de herinrichting van het perceel en startten we de monitoring van de biodiversiteit met een nulmeting en de monitoring van het landschap.

Boomkikker gespot tijdens de open perceel-dag van perceel Udenhout, foto Mariette van der Krogt

Zeeland

Aagtekerke

7,38 hectare grasland

In maart kochten we het perceel in Aagtekerke, op de kop van Walcheren. Er is een biologische pachter geselecteerd en er zijn plannen gemaakt om de grond te gebruiken voor boslandbouw, akkerbouw en biodivers grasland.

Er is een inrichtingsplan opgesteld met Landschaps-verzorging Zeeland. Het optuigen van een compleet perceelteam blijkt lastig in dit dunbevolkte deel van het land. Om tot een perceelteam te komen zijn de mogelijkheden onderzocht van samenwerking met diverse lokale vrijwilligersgroepen.

De eerste plantdag van het voedselbos op perceel Elst, foto Marijke Krikken

Populierenbos op perceel Hummelo, foto Okke-Jan Oosterhoff

Gelderland

Elst

13 hectare in gedeeld eigendom, voedselbos en akkerland

In september tekenden we de akte van levering voor 13 ha landbouwgrond in landschapspark Lingezegen te Elst. Het gaat om een samenwerking met Aardpeer/Samen voor Grond en Land van Ons: we zijn gezamenlijk de nieuwe eigenaren van 6,5 ha voedselbos (Voedselbos De Laar), 6 ha natuurinclusieve akkers en ca. 0,5 ha heggen en poelen. Het perceel in Elst is het eerste voedselbos van Land van Ons op grotere schaal.

Het perceel wordt gepacht door De Jonge Voedselbosboeren. De aanplant van het voedselbos is gestart met enkele plantdagen waar vele vrijwilligers aan deelnamen. Volgens plan gaan de Jonge Voedselbosboeren het akkerdeel van het perceel onderverpachten aan boeren die er veevoer op zullen verbouwen.

Hummelo

8,6 hectare, grasland en bos

In november kochten we in Hummelo een stuk grond waardoor het voortbestaan van een biologisch melkveebedrijf verzekerd werd. De verkoper gunde de grond, onderdeel van een voormalig landgoed, aan Land van Ons onder de voorwaarde dat we de pachter zouden overnemen. Deze pachter, Ronald Hagen, past bij onze missie. Hij gaat het Engelse raaigras en het voormalige aardappelveld omvormen tot kruidenrijk grasland, waarop hij zijn koeien gaat weiden. Het perceelteam verkent met het landelijke team Biodiversiteit en Beheer de mogelijkheden om de biodiversiteit van het populierenbosje te bevorderen.

Naast deze nieuwe percelen kochten we in 2024 de laatste tranche in Hasselt. Vanaf 2022 heeft Land van Ons gefaseerd grond aangekocht van de eigenaar van De Roebol. In 2024 kochten we 6,63 ha grasland.

De Swalm naast perceel Swalmen, foto Okke-Jan Oosterhoff

Limburg

Swalmen

11 hectare, tuinbouw en akkerbouw

In september kochten we een perceel in Limburg, in Swalmen. Dit ligt in het rivier- en beekdalenlandschap van het stroomgebied van de Maas. De biologische tuinderij De Waog pacht het grootste deel van het perceel (8,5 ha), met als doel grootschalige biologische akkerbouw.

Coöperatie Land van Baexen, een burgerinitiatief bestaande uit vijftig gezinnen, pacht het andere deel, van 2,5 ha. Zij zetten gezamenlijk een tuinderij op om voor de deelnemende gezinnen gezond, duurzaam en eerlijk voedsel te telen. Ze zijn allen lid van Land van Ons geworden en hebben de ambitie om op termijn een groter deel van het perceel in gebruik te nemen. Het perceelteam is in ontwikkeling.

Land van Ons en Land van Baexen op bezoek in Swalmen

Aankoopstrategie

In 2024 werden we geconfronteerd met een sterk concurrerende grondmarkt en stijgende grondprijzen. In twee interne sessies met de betrokken teams bespraken we de aankoopstrategie. In één van deze sessies reflecteerden twee rentmeesters en een notaris op de trends binnen de agrarische grondmarkt. In de meeste regio's zijn relatief weinig transacties. Dit hangt samen met diverse ontwikkelingen binnen de agrarische sector zoals de afschaffing van de derogatie (dit is verruiming van de hoeveelheid dierlijke mest die op het land mag worden uitgereden) waardoor veehouders de mest moeilijker kwijtraken* en grond die nodig is voor woningbouw, de aanleg van infrastructuur én het streven om de N2000 doelen te halen.

De besluiten van het kabinet om te stoppen met het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de uitkleding van het Transitiefonds gaven bovendien extra onrust op de agrarische grondmarkt. De 'grondhonger' van met name melkveehouders, blijft groot. Uit de sessies kwamen de volgende aanbevelingen, die zijn overgenomen in de aankoopstrategie.

- Zorg dat je in de haarvaten van gebieden zit en weet hoe de regionale grondmarkt beweegt: wees op de hoogte van de regionale plannen (ontwikkelingen van het landschappelijk gebied en dergelijke) en weet wat er speelt op de boerenerven.

- Koop grond in de buurt van wat je al hebt, dat geeft focus en biedt de biodiversiteit de beste condities.
- We gaan voor stukken land van minstens 5 ha.
- Werk samen met andere, regionale burgerinitiatieven; zij kennen de mensen en ontwikkelingen in de regio en kunnen het vroegtijdig melden als er grond te koop komt.
- Zoek samenwerking met sleutelfiguren, van makelaars tot rentmeesters.
- Haak aan bij gelijkgestemde partijen zoals de stichtingen van de provinciale landschappen.

Het aankoopteam ontving veel tips voor grondaankoop. Daarnaast benaderden specifieke groepen ons met gerichte voorstellen voor de aankoop van grond. Dit ging bijvoorbeeld om biologische boeren die vroegen of wij een deel van hun land wilden kopen om deze daarna van ons te pachten. Door de verkoop zouden ze liquide middelen krijgen. Omwonenden van een lelieveld benaderden ons met de vraag of dat we wilden kopen. Ook erfgenamen boden uit een legaat boerengrond te koop aan.

We herijkten (mede op verzoek van leden) de criteria voor aankoop.

* <https://www.wur.nl/nl/nieuws-wur/show/wat-betekent-einde-derogatie-voor-de-nederlandse-landbouw-en-natuur.htm>

Landbouw op perceel Millingen, foto Piet Levering

Paardenbloem, foto Piet Levering

Criteria

- 1 De basisvoorwaarde voor de aankoop van landbouwgrond is het verbeteren van de biodiversiteit en het landschap.
- 2 Die verbetering realiseren we als burgercoöperatie met de pachter en de inzet van onze vrijwilligers. Daarom zoeken we bij voorkeur grond in de buurt van onze leden.
- 3 We richten ons op de professionele landbouw. Daarom zoeken we percelen van 5 ha of meer, en kopen we grond aan en geen opstallen. We streven naar een goede spreiding over de provincies, met minstens 15 km afstand tussen onze percelen. We bieden niet boven de marktprijs. Als externe validatie eisen we van pachters SKAL-certificering.
- 4 We willen het biologische areaal in Nederland vergroten. Daarom richten we ons primair op de aankoop van regulier verbouwde gronden met het doel deze om te zetten naar biologische gronden met herstel van landschapselementen.
- 5 Indien toch gekozen wordt voor aankoop van bestaande biologische grond – omdat deze anders terugvalt naar de reguliere landbouw of sierteelt – dan stellen we de eis dat de biodiversiteit en de landschapselementen verder versterkt worden.
- 6 Bij aankoop van biologische grond ligt de focus op akkerbouw en tuinbouw, vanwege het belang dat we hechten aan de eiwit-transitie. Daarbij is minder grond voor voedselproductie nodig dan in de veeteelt, wat bijdraagt aan de stikstofreductie en een gezonde voedselzekerheid biedt. Bovendien is gebleken dat het voor akkerbouwers moeilijker is dan voor veeboeren om een gemiddeld inkomen te verwerven.
- 7 Het streven is in 2025 een kwart van de aankoop een uitbreiding te laten zijn van percelen die we al in eigendom hebben. Met behoud van pachter en perceelteam. Dat is goed voor de biodiversiteit en heeft als voordeel dat onze vrijwilligersorganisatie minder belast wordt: er is geen nieuw perceelteam nodig of selectie van een pachter.
- 8 Om de witte vlekken op de landkaart in te vullen zijn voor 2025 als zoekgebieden aangewezen: omgeving Amsterdam en Haarlem, Twente, Zuid-West Friesland en Limburg.
- 9 Het is lastig te voorspellen hoe de agrarische grondmarkt zich gaat ontwikkelen. Om in te spelen op kansen voor de biodiversiteit, het landschapsherstel en natuurinclusieve boeren, blijft er ruimte voor maatwerk.
- 10 We staan open voor ‘stunt’-aankoop: aankopen van grond die veel publiciteit veroorzaken en daardoor potentiële nieuwe leden kunnen trekken.

Bruin blauwtje op een van onze percelen, foto Dick Sijtsma

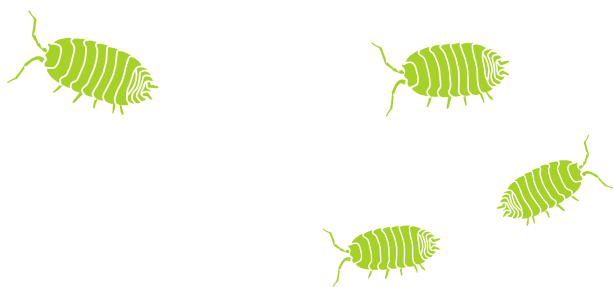
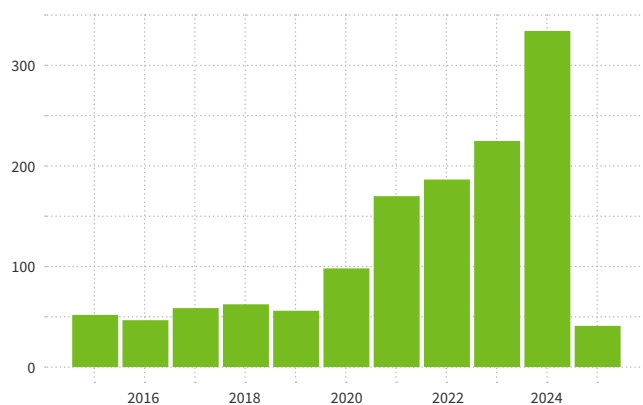
Biodiversiteit

Onze inspanningen voor biodiversiteit in 2024

Samen met de pachters werken perceelteams en vrijwilligers aan het vergroten van de biodiversiteit op onze percelen. Vrijwilligers zorgen ook voor de monitoring. Sinds de start van Land van Ons melden meer dan vijf keer zoveel mensen hun waarnemingen op de percelen. Dat komt deels doordat de tellingen van de officiële LvO-monitoring op waarneming.nl worden ingevoerd, maar vooral ook doordat LvO-vrijwilligers en toevallige voorbijkomers bij hun bezoeken aan het perceel van alles registreren.

Aantal verschillende waarnemers per jaar op alle percelen

Bron: waarneming.nl

Rechts de boekweitvelden en links de keverbank (bloemen op een verhoging) op perceel Hooghalen, foto Ron Thijssen

De omslag naar regeneratief beheer is niet van de ene op de andere dag gemaakt, en met veel regen en nattigheid was het een slecht jaar voor bestuivende insecten zoals hommels en vlinders. Toch zien we bemoedigende signalen die de inzet van talloze vrijwilligers de moeite waard maken.

Hieronder volgt een aantal voorbeelden van de aanpak op diverse percelen.

Aanplanten van bomen, heggen en struiken

Een deel van het perceel Holtesch werd verrijkt door een verloren gegaan esrandbosje terug te brengen. Vrijwilligers bij perceel Biesterhof plantten meer dan 3000 bomen als onderdeel van struweelhagen en in de vorm van pionierssoorten voor de voedselbossen die daar in de maak zijn. Die scheppen de juiste condities voor de productieve soorten.

Aanleggen van oevers, poelen, moerassen, keverbank

Op perceel Triemen werd 110 meter natuurvriendelijke oever aangelegd en ingezaaid met gebiedsspecifieke kruidenrijke grasmengsels. Op het nabijgelegen perceel Zwagermieden werd 1000 strekkende meter natuurvriendelijke oevers aangelegd. Het perceel Oude Ade kreeg een voedselmoeras. Op perceel Empe werd een keverbank tussen de gewassen aangelegd houtwallen aangeplant.

Voedselbossen: kleine paradijsjes met uitbundige flora en fauna

Op twee percelen van Land van Ons zijn in 2024 voedselbossen aangelegd: de Biesterhof en Elst. Voedselbossen zijn een specifieke vorm van boslandbouw. Ze hebben een vegetatielaag met hoge kruinbomen, minimaal drie andere vegetatielagen en een rijk bosbodemleven. Een voedselbos herbergt een rijkgeschakeerde, snel toenemende biodiversiteit.

Een voedselbos heeft een lange aanlooptijd: zeven à tien jaar na aanleg heb je een voedselbos in een vitaal ecosysteem. Je kunt er heel veel soorten eetbare producten uithalen door fruit, noten, bessen, kruiden, paddenstoelen. Er is ook hout te oogsten voor de bouw of andere materialen voor bijvoorbeeld biobased isoleren. Een voedselbos is vooral bij aanvang een investering in aanleg en aanplant. Daarna is het relatief goedkoop in onderhoud, maar het duurt dus ook een tijd voordat je ermee kan verdienen.

Anderhalve hectare werd ingezaaid met inheemse veldbloemen door deze groep vrijwilligers, foto Jan Peters

Inzaaien

We hebben op onze percelen verschillende zadenmengels gebruikt. In Wassenaar werd in mei anderhalve hectare inheemse veldbloemen ingezaaid en ook op perceel Noordeloos werd een stuk grond met een wild bloemenmengsel bestrooid. Op perceel Onner Esch keerden de akkerkruiden terug. Perceel Halsteren organiseerde een zaaidag. Op perceel Houten oefende een groot nieuw stuk bloemrijke akkerrand grote aantrekkingskracht uit op vinken en groenlingen. Op perceel Oude Ade is afgelopen twee groeiseizoenen geëxperimenteerd met rijstteelt. Dat project wordt voortgezet. Het werkt aanstekelijk, want vier boeren in de regio gaan komend seizoen de teelt van rijst uitproberen.

Keuze voor landbouwgewassen

De keuze van het landbouwgewas zelf heeft uiteraard ook een grote invloed op de biodiversiteit op een perceel. Een bekend voorbeeld is boekweit. Dat wordt op veel van onze percelen in wisselteelt verbouwd. Door zijn rijke en langdurige bloei trekt het massa's insecten. Om deze reden heeft Land van Ons een aandeel genomen in De Boekweitcoöperatie, De Boekweit (Coöperatie | [nederlandseboekweit](#)) die het voor boeren aantrekkelijker moet maken boekweit te verbouwen.

En De Biesterhof doet mee met [Lekker Lupine!](#), dat de lupine-teelt stimuleert. Want lupine is een bloeiend gewas dat bovendien bijdraagt aan de eiwittransitie naar plantaardig.

Hoe Land van Ons tegen grasland aan kijkt

Vanwege de noodzaak van de eiwittransitie streven we bij Land van Ons naar een groter aandeel percelen met plantaardige productie (akker- en tuinbouw, voedselbossen). Niettemin kan de Nederlandse natuur niet zonder grasland. Biologisch, kruidenrijk grasland met een lage veedichtheid heeft een hele eigen en hoge biodiversiteit (denk bijvoorbeeld aan weidevogels). Tevens legt het koolstof vast in de bodem en binden de klavers in het gras stikstof uit de lucht. Goed voor de gezondheid van de bodem; niet voor niks wordt gras als rustgewas aangemerkt. Daarbij komt dat veel grond in Nederland weinig geschikt is voor akkerbouw. Wij ondersteunen daarom ook graag biologische veehouders die willen extensiveren.

Inheemse bloemen op perceel Wassenaar, foto Oswald Lagendijk

In Zwagermieden werden jonge boompjes (opslag) verwijderd, omdat die niet goed zijn voor de weidevogels: die hebben vrij uitzicht nodig zodat ze vijanden aan kunnen zien komen. Als de bomen hoger worden vormen ze bovendien een uitkijkpunt voor roofvogels. Daarom is de opslag van jonge boompjes verwijderd. Beter voor de weidevogels en vooral voor hun kuikens!

Op perceel Strijen werken we met uitgesteld maaien en mozaïekbeheer van de grond. De ervaring leert dat dit de weidevogels ten goede komt. En in Hasselt werd in 2024 stripbegrazing hervat. Met succes, want in mei doken de eerste weidevogels op.

En alles wat verder moet gebeuren

Naast aanpassingen aan grond, waterloopjes en andere landschapselementen zijn er soms ook verbeteringen aan de percelen nodig voor landbouwkundig gebruik. Soms plaatsen of vernieuwen we hekken, verbeteren we een toegangsweg, repareren we een pomp, etc. Ook dit jaar waren een aantal percelen aan de beurt, onder andere Strijen, Empe, Wassenaar en de Biesterhof. Niet te onderschatten is de enorme hoeveelheid voorwerk die voor dit soort ingrepen moet worden gedaan.

Dat betreft niet alleen het bepalen van de juiste oplossingen en het vinden van een goede aannemer, maar ook moeten voor sommige activiteiten eerst vergunningen worden aangevraagd. Dat kan een kolossale hoeveelheid geduld vergen, opgebracht door onze vrijwilligers. Hulde! In 2025 zal het geduldig draaien aan de bureaucratische raderen voor perceelteam Noordbeemster worden beloond: we kunnen een zogenaamde 'kluft' gaan aanleggen, een rechtstreekse toegangsweg naar ons perceel vanaf de dijk.

Experimenteel onderzoek op de percelen

De afgelopen vier jaar is op en rondom percelen van Land van Ons door Wageningen University & Research (WUR) onderzoek gedaan naar de bestuivers van boekweit. 2024 was het laatste jaar van het veldonderzoek. Vijf Land van Ons-percelen (Holtesch, Onneresch, Bakkeveen, Ede en Biesterhof) zijn onderzocht. Samen met andere boekweitpercelen van de Boekweitcoöperatie is vervolgens gekeken of de teelt van boekweit over de jaren zorgt voor een groeiende bestuiverpopulatie. De resultaten zijn positief, en laten zien dat het aantal wilde bijen en hommels in de boekweitpercelen toeneemt, en dat naarmate langer boekweit geteeld wordt, het aantal bestuiverpopulaties ook buiten de percelen toeneemt. Hoewel boekweit een belangrijke rol zal spelen, is het waarschijnlijk dat dit het

Teler Suzanne op voedselmoeras Oud Ade, foto Marijke Krieken

resultaat is van het hele pakket van de natuurinclusieve landbouwpraktijk.

Oud Ade is ons onderzoeksperceel bij uitstek. Daar zijn we het grondwaterpeil stapsgewijs aan het verhogen en onderzoeken we welke natte teelten goed gedijen. Er wordt onder andere geëxperimenteerd met krabbescheer, een bedreigde inheemse waterplant die van oudsher helpt om de sloten levend te houden. Studenten van de Universiteit Leiden onderzochten of de krabbescheer kan helpen bij de bestrijding van de invasieve rode Amerikaanse en de Gevlekte rivierkreeft. Dat blijkt het geval: zowel de biodiversiteit in het water als de chemische samenstelling verbeterden ten opzichte van stukken sloot waar de krabbescheer niet was geplant.

De Universiteit en de Hogeschool van Leiden, de WUR, Naturalis en de VU doen op Oud Ade veel onderzoek, onder andere het onderzoek naar rijstteelt. Dit onderzoek is veelbelovend en wordt in de komende jaren verder uitgebouwd. In 2025 gaan ook naburige boeren meedoen aan het rijstexperiment. Bij de diverse gewassen wordt zowel naar de landbouwkundige waarde gekeken als naar de effecten op de biodiversiteit. Het telen van water- en oeverplanten blijkt een positief effect te hebben op de waterkwaliteit, het doorzicht en de biodiversiteit.

Op de Biesterhof worden ook een aantal onderzoeksprojecten uitgevoerd. Dat loopt uiteen van Soil Values, een Europees onderzoeksproject, tot verdienmodellen van duurzaam bodembeheer; van een studie naar het langjarig effect van bomen in de rijenteelt op de bodemgezondheid tot het lokale 'Living Lab Ooijpolder'. Daarin worden onder andere insecten in bloemenranden gemonitord en sociaal onderzoek gedaan naar het opstarten van een nieuwe boerderij.

Niet alle experimenten zijn succesvol: in Oud Ade moesten we het onderzoek met stripbegrazing beëindigen. Omdat de slootranden werden vertrapt door de koeien, wat negatief uitpakte voor de biodiversiteit.

Resultaten en waarnemingen

Meerdere keren per jaar maken we op alle percelen een inventarisatie van verschillende soorten planten, dieren en het landschap. Zo kunnen we zien welke effecten onze maatregelen hebben op deze planten en dieren. Akker- en grasplanten worden geteld, vogels worden gespot, hommels en vlinders worden achternagerend en regenwormen worden opgegraven en geteld (en daarna natuurlijk weer netjes de grond in gebracht). En het landschap wordt gefotografeerd. We kunnen op dit moment, na vier jaar inventariseren nog geen harde conclusie trekken dat de biodiversiteit

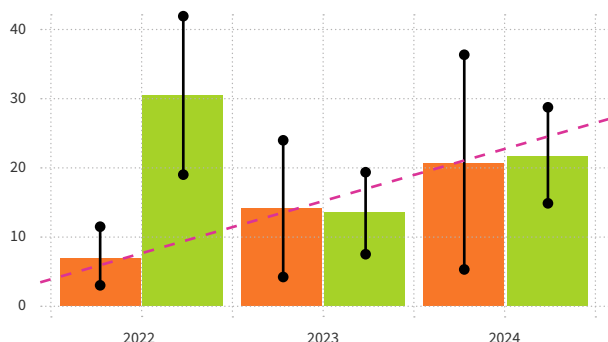
Grond uit grondboring, foto Menno de Graaf

Een zweefvlieg op een akkerdistel, foto Kees l'Ami

op het perceel daadwerkelijk is toegenomen. Daarvoor moeten we over een langere periode monitoren en dat gaan we dan ook doen. Wel nemen we bemoedigende resultaten waar.

Gemiddeld aantal regenwormen Biesterhof per type gewas

Toelichting figuur: oranje is akker en groen is grasland. Hier is goed te zien dat op perceel Biesterhof het aantal regenwormen op de akkers toeneemt. Voor het aantal regenwormen op grasland valt uit de cijfers nog geen trend waar te nemen.

Vernatting van de Vrouw Vennepolder in Oude Ade

Het geleidelijk vernatting van de Vrouwe Venne-polder in Oud Ade begint zijn vruchten af te werpen. De biodiversiteit van planten en dieren laat een flinke verbetering zien, maar grote veranderingen in de vegetatie zullen pas op lange termijn optreden. Het zal nog zeker 3 tot 4 jaar duren voordat gesproken kan worden van kruidenrijk grasland. Een voorzichtige stijgende lijn is waar te nemen in het aantal broedende weidevogels, en de veenmos-cranberryvelden zijn zeer populair bij watersnip, bokje en kievit. Dat geeft aan dat de nieuwe teelten ook (deels) positief voor weidevogels kunnen uitpakken. Omdat de vogelaantallen van jaar tot jaar sterk kunnen fluctueren, gaat het nog een paar jaar duren voor we dit met zekerheid kunnen zeggen. De slootranden blijven helaas nog voedselrijk zodat deze nog blijvend gemaaid moeten worden. Het inzaaien van de recent aangelegde natuurvriendelijke oevers met zaden van lokale plantensoorten lijkt een positief effect te hebben op de biodiversiteit.

Bloem van het experimentele gewas krabbescheer in de sloten van Oud Ade, foto Kees l'ami

Boven: monitoren van vogels, foto Piet Levering

Onder: tureluur, foto Gert Spierenburg

Geboortenieuws en gevleugelde bezoekers

In Zwagermieden kreeg een stelletje veldleeuweriken een eerste nestje. Op Onneresch was er voor het eerst succesvol broedsucces bij de familie kievit. Ook de scholekster en torenvalk kregen gezinsuitbreiding. Op perceel Oud Ade zien we een voorzichtige stijgende lijn in het aantal broedende weidevogels (de grutto, kievit, tureluur en scholekster). En in Ede werden de pluimvoetbij, wormkruidbij en menuetzwefvlieg weer waargenomen. Op de Holtesch komt het zangvogeltje de Fluitter geregeld voorbij, en werden drie nieuwe soorten vlinders gespot: het Bont zandoogje, Bruin zandoogje en Landkaartje. Vier Grote koekoekshommels meldten zich daar in de keverbank en in het boekweit: op de extra gewassen die ten behoeve van de biodiversiteit zijn toegevoegd.

Omdat aantallen van jaar tot jaar sterk kunnen fluctueren, weten we pas over een paar jaar zeker of deze waarnemingen duiden op een structurele verbetering van de biodiversiteit.

Lavendel voor het lavendelwater op perceel Wassenaar, foto Dik de Bruijn

Oogst van Ons

Oogst van Ons heeft in 2024 opnieuw records gebroken. We hebben ruim 47.000 producten (> 26%) verkocht via bijna 4.400 bestellingen 44.000 unieke bezoekers naar de webshop getrokken en we hebben op 30 ha teelt geoogst. We hebben het afgelopen jaar twee nieuwe boeren en drie nieuwe producenten kunnen verwelkomen als partners met wie we producten ontwikkelen.

Oogst van Ons wil van de oogsten van onze percelen bijzondere producten maken. Om te laten zien dat het ook anders kan: zonder bestrijdingsmiddelen, liefst 100% uit Nederland, zo puur mogelijk en zeker niet ultrabewerkt. Elk product is uniek, heeft een bijzonder verhaal en komt via de kortst mogelijke route van boer tot bord.

Na tegenvallende oogsten konden we niet alle producten maken die we van plan waren. Toch hebben we veertien nieuwe producten kunnen introduceren, waaronder boekweitmiso, beauty oil, haarzeep, lavendelwater, lindehoning, tarwe- en speltbloem, houtgelagerde appelcider, kombucha's, koolzaadolie, gin en vodka en een whisky die nu op vat ligt en over drie jaar rijp is. Een speciale vermelding verdient ons nieuwe pannenkoekenmeel, dat bestaat uit volkoren tarwe-, boekweit-, haver-, spelt- en roggemeel.

Het heeft nu dezelfde samenstelling als ons allereerste pannenkoekenmeel uit 2021, maar is nu helemaal afkomstig van onze eigen percelen.

We hebben het aantal verkooppunten uitgebreid en we leverden ook dit jaar producten via het platform Boeren & Buren. Op markten hebben we een proef gedaan met welkomstpakketten voor nieuwe leden, waarbij we 53 pakketten aan nieuwe leden hebben verstuurd. Ook hebben we een proef gedaan waarbij klanten online producten konden bestellen en afhalen tijdens een perceeldag.

We hebben een nieuw verzendhuis gevonden. Bij ons eerdere verzendhuis (Laborijn) liepen we tegen de grenzen van de capaciteit aan. Bovendien zochten we een partner die ook producten kan herverpakken in kleinere verpakkingen. Dat scheelt weer een stap in de keten. Ons nieuwe verzendhuis is Cycle-Up in Leeuwarden, waarheen we begin 2025 zijn verhuisd. Cycle-Up heeft net als Laborijn werknemers met afstand tot de arbeidsmarkt.

Naast de maandelijkse rubriek in de Landscoop hebben we drie Oogst van Ons-nieuwsbrieven verstuurd: twee aan alle deelnemers en een aan de klanten van de webshop.

*De vrijwilligersdag van Land van Ons in Wageningen,
foto Guus de Groot*

Onze organisatie

Steviger fundament

In 2024 verstevigden we het fundament van onze burgercoöperatie. De statuten zijn geactualiseerd en in lijn gebracht met de staande praktijk. Het coöperatieve karakter van Land van Ons is nu beter juridisch verankerd. We vereenvoudigden de administratie van de kapitaalleg van de leden op hun ledenrekening. De indexering bij uitstappen als deelnemer is afgeschaft, de terugbetaling van het ingelegde geld vindt niet langer plaats met indexering op basis van de grondprijs. Per 1 mei 2024 is de regeling dat men bij opzeggen het bedrag terugontvangt dat men eerder op de ledenrekening heeft gestort voor aankoop van grond. Daarnaast stelden we een Huishoudelijk Reglement op, dat in de Algemene Vergadering door de leden is vastgesteld.

We wijzigden in 2024 een aantal zaken in onze aanpak:

- We scherpten onze criteria aan voor nieuw aan te kopen percelen.
- We integreerden de kansen voor de biodiversiteit beter (en eerder) in het aankoopproces van nieuwe percelen.
- We pasten het selectieproces aan van pachters, vooral in het geval dat de tipgever van een perceel zelf de wens heeft pachter te worden.
- We formuleerden criteria voor nieuw aan te stellen pachters, criteria die nu getest worden.
- We stopten met het aantrekken van pachters via onze website, omdat het enorme aanbod (er waren ongeveer honderdvijftig kandidaten) niet aansloot bij de beperkte vraag, voor vier tot vijf percelen per jaar.
- We zetten actiever in op bijdragen van bedrijven.

Verbinding met onze Leden

We willen graag de betrokkenheid van onze leden behouden en versterken in onze groeiende organisatie. Om dit te doen is het nieuwe team Governance in 2024 begonnen met het voorbereiden van een Ledenraad. We hopen hiermee nog beter signalen door van onze deelnemers en vanuit de samenleving te ontvangen. Zo zorgen we ervoor dat Land van Ons blijft groeien, én het persoonlijke en betrokken karakter behoudt dat ons zo uniek maakt.

Gert Evers (links) en Leo van der Krogt (rechts), de coördinatoren van de perceelcoördinatoren, foto René Magermans

Vrijwilligers en interne organisatie

Aan het einde van 2024 participeerden 330 mensen in een landelijk team of in een perceelteam. In oktober kwamen een honderdtal van hen bijeen om kennis en ervaringen uit te wisselen, gastsprekers te horen en de behaalde resultaten te vieren.

Een welgemeend dankwoord aan alle vrijwilligers!

Vrijwilligers en organisatiegroei

Het team HR-vrijwilligers speelt een belangrijke rol in het vinden van de juiste mensen voor de juiste plek en het begeleiden van nieuwe vrijwilligers binnen de organisatie. Een speciaal team van kwartiermakers ondersteunt perceelcoördinatoren in de opstartfase van een nieuw perceel en vormt de schakel tussen aankoop en de vorming van een perceelteam.

In 2024 verwelkomden we zes nieuwe perceelteams. Na de opstartfase wordt de perceelcoördinator de spil van elk perceelteam. Nieuw dit jaar is dat twee HR-vrijwilligers specifiek zijn aangesteld om de samenwerking tussen perceelcoördinatoren en de landelijke teams te versterken: Gert en Leo, zie het interview hiernaast.

Interview met Gert en Leo

Kunnen jullie iets vertellen over jullie rol bij Land van Ons?

Gert: Ik kan dat mooi illustreren aan mijn laatste klus. De Holteresch had een nieuwe perceelcoördinator nodig. We hebben met elkaar nagedacht over wie dat moest zijn, wat er nodig was. Ik heb ook meegeschreven aan de tekst. Tot onze aangename verrassing meldden zich vijftien mensen! Uiteindelijk hebben we zeven geschikte perceelcoördinatoren geselecteerd. Ik heb alle kandidaten gebeld. Dat kostte wel tijd, want als je met een Land van Ons-deelnemer belt, ben je zo een half uur verder. Wel heel leuk! Ik sprak zoveel verschillende mensen: jong, oud, vrouw, man, uit allerlei bedrijfstakken en organisaties.

Leo: Vaak zijn het mensen die na hun pensioen hun opgedane kennis en vaardigheden willen inzetten voor een goed doel. Iets wat ze een warm hart toedragen. De variatie van mensen en wat ze kunnen is enorm groot. Iedereen brengt zijn eigen deskundigheid mee, en dat is ontzettend waardevol. Van scheikunde tot sociaal werk, allerlei expertise wordt ingezet.

Slootjesonderzoek voor onze leden en hun kinderen op perceel Oud Ade, foto Nils Couwenbergh

Gert vult aan: 'Het is bijna een luxe dat we kunnen kiezen welke expertise er op dat moment nodig is. Mensen voelen zich ook niet afgewezen als ze niet de rol krijgen. Want er zijn zoveel manieren waarop we wel kunnen bijdragen. Zo hebben we nu zes mensen extra bij dit perceel.'

Leo: Dat is ook echt een expertise in het team Vrijwilligers. Ik heb daar geleerd om door te vragen naar wat mensen nog meer zouden kunnen doen en actief mensen te interesseren voor andere taken.

Wat vinden jullie het leukste aan dit werk?

Leo: Het mooiste is om naar een perceel te gaan en echt te zien wat er verandert en het enthousiasme van de mensen te voelen. Het is geweldig om een haas te zien wegspringen. Zo was ik laatst op een perceel en de schop ging mee. Die werd even de grond ingestoken om te laten zien hoe de bodem verandert. Dan verandert ook de beplanting.

Wat vinden jullie belangrijk voor een perceelteam?

Gert: Dat er goed contact is met de omgeving. Daar speelt de omgevingsmanager ook een belangrijke rol in. De directe omgeving kan heel anders kijken naar wat wij doen op de percelen. Het is belangrijk om het gesprek aan te gaan, actief bijeenkomsten te organiseren, verhalen te delen en goed te luisteren naar wat de omgeving belangrijk vindt.

Leo: Natuurlijk wordt er kritisch naar ons gekeken, maar dat is juist prachtig.

Onthulling bord Hasselt, fotograaf onbekend

Opmnames podcast

Meer nieuwe Teams en Structuren

Met de groei van onze organisatie neemt ook de behoefte aan professionele ondersteuning toe. In 2024 hebben we daarom nieuwe landelijke teams en initiatieven opgezet:

- Team Juristen: Dit team biedt ondersteuning bij juridische vragen, zoals contracten met pachters en overeenkomsten met vrijwilligers.
- Team Processen: Dit team is gestart met het in kaart brengen van onze kernprocessen, zodat duidelijk is hoe de verschillende teams samenwerken en waar verantwoordelijkheden liggen.
- Team Data & Analyse: zij staan voor ons klaar om alle interne vragen waar veel data bij betrokken zijn te beantwoorden. Zij proberen alle geheimen die in het DNA van de data van Land van Ons voorkomen te ontcijferen.

Vertrouwenspersoon

Daarnaast hebben we eind 2024 een externe vertrouwenspersoon aangesteld. We vinden het belangrijk dat onze vrijwilligers en betrokkenen een veilige en inclusieve omgeving ervaren binnen Land van Ons. De vertrouwenspersoon is beschikbaar voor iedereen die te maken krijgt met situaties waarin ondersteuning, advies of een luisterend oor nodig is.

Kennisdelen binnen Land van Ons

Sinds 2021 maken we verschillende podcasts over de percelen en diverse andere teams van onze organisatie. We vertellen welke dieren worden gehouden en wat er wordt geteeld en wat er op het land gebeurt: waar lopen de pachter en het perceelteam tegenaan en hoe werken ze samen? De eerste podcast betrof perceel Hasselt, daarna volgde Wassenaar.

In de derde podcast bevroegen we Piet IJzerdoorn. Michiel Bussink, perceelcoördinator Lettele, schreef een boek over hem: 'Een landbouw voor iedereen'.

In 2024 organiseerden we twee kennisdagen over onze aankoopstrategie. De perceelteams organiseerden Open Dagen en excursies op de percelen.

Een ooievaar wordt aangetrokken door het grasmaaien op perceel Millingen, foto Piet Levering

Informatie en ICT

We groeien en dat vergt ook wat van onze systemen en de inrichting van de ICT. In 2024 zijn we begonnen met het gereed maken van onze systemen voor een verdubbeling of meer van de ledenaantallen. Onze verantwoordelijkheid voor de ingelegde gelden en de belangen van leden en vrijwilligers is onverminderd. Dat maakt het Informatie- en ICT-speelveld complexer en omvangrijker.

Ontwikkeling van applicaties

MijnGrond, onze applicatie uit 2019, vergt veel handmatige bewerkingen en de onderhoudskosten zijn hoog. We besloten deze applicatie te vernieuwen. Dit vraagt in 2025 een grondige analyse en een zorgvuldig keuzeprocess. In 2024 startten we met een verbeterd CRM (Creatio). Hiermee beogen we straks veel gericht te kunnen communiceren met doelgroepen – bijvoorbeeld rond percelen – maar ook naar aanleiding van bezoek aan de website, aflopend lidmaatschap of andere momenten.

Voor een beter inzicht in onze data is een PowerBI-dashboard ontwikkeld en zijn koppelingen ingericht voor gedetailleerder en actueler inzicht. Dit stelt ons beter in

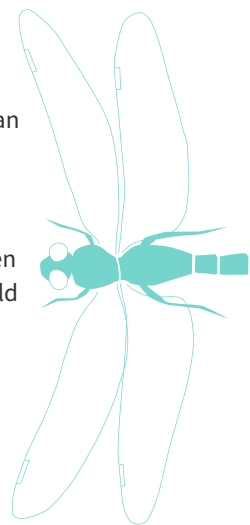
staat te sturen op veranderingen en op de effecten van onze marketinginspanningen.

Databeheer en dataveiligheid

Dit alles vraagt ook om goed beheer: dagelijks worden vrijwilligers ondersteund, vragen van leden behandeld en de veiligheid verbeterd. Onze systemen worden maandelijks gescand op veiligheid, we wapenen ons beter tegen misbruik van email en we gaan aan de slag met beter toegangsbeheer.

Mensen

Het werk dat nodig is voor de organisatie van Land van Ons wordt voor het grootste deel gedaan door vrijwilligers, ook in het ICT-domein. Heel soms huren we ondersteuning in. Momenteel praten we met bedrijven die vanuit hun MVO-budget kennis en continuïteit kunnen bieden. Het vele werk wordt nu gedaan door ca. twintig mensen, verdeeld over de teams Administratie, MijnGrond, CRM, Dashboard, Data & Analyse, ICT-beheer.

Op de set van onze bedrijvenfilm, foto Eelke Dekker

Marketing, PR en Communicatie

In 2024 verwelkomde Land van Ons haar 30.000ste deelnemer en beleefden we een groei van meer dan 7.000 coöperatieleden in één jaar. Het was het resultaat van een jaar vol campagnes, promotie en publiciteit, ondersteund door vernieuwingen in onze ICT. Nieuwe aandachtsgebieden en teams zorgden voor een flinke toename aan bevlogen vrijwilligers die zich inzetten voor marketing en communicatie. Een wijziging in de grondslagen van coöperatie-deelname vereiste een grote communicatie-inspanning.

Campagnes

Voor het derde jaar op rij voerden we campagne om nieuwe coöperatieleden te werven, en om bestaande deelnemers te behouden. In de zomer van 2024 lanceerden we een campagne met het onlineboekje Kriebeldiertjes. Dit boekje, ontwikkeld door een klein team van vrijwilligers, moedigt kinderen aan om diertjes in het boerenland te zoeken.

We deden dit jaar voor de tweede keer een geïntegreerde multimedia-campagne, die zowel online als offline werd gepromoot. In 2024 deden we onderzoek naar de uitstroom van deelnemers. Een automatische beëindiging van het lidmaatschap bleek in veel gevallen de oorzaak.

Een aantal mensen hebben we via telefonisch contact kunnen behouden. Aanpassing van onze emailing-flow zorgt ervoor dat deelnemers nu beter en met duidelijke informatie op de hoogte zijn van de afloop van de lidmaatschapstermijn en (automatische) verlenging. Voor nieuwe deelnemers geldt inmiddels een automatische verlenging.

PR en Publiciteit

De aankoop van nieuwe percelen biedt ons uitstekende mogelijkheden voor regionale publiciteit in lokale en nationale media. Het voedselbos in Elst, aankoop Udenhout en de polderrijst in Oud Ade kregen (opnieuw) veel aandacht. Berichten en lokale online-advertenties op sociale media versterkten onze boodschap en maakten nieuwe deelnemers enthousiast voor onze missie. Dankzij regionale mailings en berichten op sociale media waren de teams die de percelen gaan beheren snel gevuld.

Promotie en promotiematerialen

Onder het motto 'enthousiasme genereert enthousiasme' organiseerden verschillende teams activiteiten die gesprekken op gang brachten over Land van Ons en biodiversiteitsherstel. Tientallen vrijwilligers waren beschikbaar voor open perceeldagen, streekmarkten, evenementen en beurzen. We hebben een professionele

Shot uit de bedrijvenfilm, foto Eelke Dekker

set promotiematerialen, geproduceerd met oog voor duurzaamheid en gemaakt van restmaterialen door bureau FRAENCK (B-corp).

Bedrijven

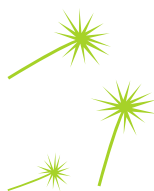
Steeds meer bedrijven beseffen dat ook zij een verantwoordelijkheid hebben en kunnen nemen bij het herstel van biodiversiteit. In 2024 ontwikkelden we een gediversifieerd aanbod voor bedrijven om Land van Ons te ondersteunen. Sommige bedrijven doen dit al met periodieke donaties, die worden gebruikt om land aan te kopen voor blijvende, natuurinclusieve, biologische landbouw: onze GroeneKluis.

Donaties en legaten

Regelmatig geven deelnemers aan hun inleg te willen omzetten naar een donatie aan Land van Ons. Anderen maken gebruik van de mogelijkheid om een periodieke gift te doen via automatische overschrijving. Hiervoor hebben we een speciale pagina op onze website ingericht. Vragen over legaten leidden tot de inrichting van een speciaal programma, waarin we vraagstellers persoonlijk gaan begeleiden. Voor grote giften werken we samen met Stichting Voorgrond, die ook deelnemer is van Land van Ons.

Sponsoring en steun

In 2024 ontvingen we een aanzienlijke bijdrage van de Nationale Postcode Loterij, die in drie jaren besteed wordt. Dit stelde ons in staat om betaalde media-campagnes te voeren en om gespecialiseerde zzp'ers in te schakelen voor belangrijke projecten. In de zomer van 2024 hebben we ook een flinke donatie ontvangen voor twee jaar van een familiestichting. Veel mensen en bedrijven stellen hun expertise en tijd belangeloos aan ons beschikbaar, van communicatie- en strategieadvies tot juridische en financiële ondersteuning. Dankzij hun bijdragen kunnen we blijven groeien en onze missie verder uitdragen. Onze heel grote dank aan alle grote groene harten!

Pachter Hans Nieuwenburg bij een grote eik op perceel Empe, foto Riënne Wopereis

Vooruitblik 2025

We hebben de ambitie om ons grondbezit te verdubbelen naar 700 ha biologische agrarische grond begin 2028. Een haalbaar, maar tegelijk ambitieus streven. Wat gaan we daar in 2025 voor doen?

Groei van het aantal percelen

In 2025 verwachten we vijf tot zes nieuwe percelen aan te kunnen kopen met de middelen die we hebben. De ambitie is om 25% van onze perceelaankopen te doen in de nabijheid van onze huidige percelen. Dat doen we om onze bestaande biologische boeren te helpen, om de biodiversiteitsimpact te vergroten of om synergie te bewerkstelligen met de al aanwezige perceel vrijwilligersteams.

Aanwas van leden en kapitaal

Om het grondbezit in drie jaar tijd te kunnen verdubbelen, is een kapitaalinleg nodig van in totaal vijftig miljoen euro en een groei naar ca 55.000 leden. Werk aan de winkel voor alle vrijwilligers van Land van Ons en ieder die ons helpen kan. De werving van nieuwe leden blijft van vitaal belang. Om kapitaal en leden aan te trekken blijven wij op zoek naar een perceel met een grote landelijke nieuwswaarde, grond met een zekere 'activistische' context. We gaan verder onderzoeken hoe we donaties en geld uit nalatenschappen kunnen stimuleren.

Bedrijven programma

Als essentieel onderdeel voor onze groene ambitie rollen we het programma voor bedrijven uit. De ingelegde bijdragen van bedrijven zijn een gift of een langetermijlening met hypothecaire zekerheid, die bijdragen aan onze 'Groene kluis'. Te allen tijde blijft de kapitaalinleg door burgers een groter bedrag dan die van bedrijven. We toetsen of een partnerbedrijf de impact op de aarde en haar bewoners minimaal houdt binnen haar mogelijkheden.

Organisatie

Op diverse punten moeten we onze organisatie blijven verstevigen, robuust houden voor verdere groei, en aantrekkelijk en werkbaar houden voor onze honderden vrijwilligers. We gaan ook toewerken naar meer regionale support aan en samenwerking tussen perceelteams.

Bij onze identiteit van een coöperatie hoort een grote invloed van leden. We starten met een informele Ledenraad voor een periode van twee jaar. De ledenraad heeft vooralsnog een niet-bindende adviserende rol op een beperkt aantal onderwerpen.

Oogst van Ons

We zijn heel blij dat we het Oogst van Ons-team verder konden uitbreiden naar een groep van twaalf

vrijwilligers. In 2025 gaan we verder op de weg die we ingeslagen zijn, waarbij teamleider Bas van Goor het stokje overdraagt aan Maike Effing en Marc Gebuis. We zullen meer gaan samenwerken met Marketing en Communicatie, eerder starten met kerstpakketten (waarvan we er dit jaar zonder veel tamtam 370 verkochten, daar zit potentieel) en het aantal verkooppunten vergroten, zodat een groter publiek kan kennismaken met Land van Ons.

Jubileumjaar

Last, but not least: 2025 is ons eerste jubileum. Ons vijfjarig bestaan zullen we op allerlei manieren onder de aandacht brengen, want we zien het jubileum als een mooie gelegenheid om Land van Ons weer volop in de landelijke en regionale schijnwerpers te zetten. We organiseren onder andere een filmfestival in diverse steden.

An aerial photograph of a rural landscape. In the foreground, there are large green fields and a brown, tilled field. A winding river or stream flows through the middle ground. In the background, there are more fields, a line of trees, and a distant horizon under a blue sky with clouds. A farmstead with several buildings is visible in the lower right.

Financieel jaarverslag 2024

INHOUDSOPGAVE

1 SAMENSTELLINGSVERKLARING	3
1.1 Samenstellingsverklaring van de accountant	4
2 JAARREKENING 2024	5
2.1 Balans per 31-12-2024	6
2.2 Exploitatierekening over 2024	8
2.3 Kasstroomoverzicht over 2024	9
2.4 Algemene toelichting	10
2.5 Grondslagen voor financiële verslaggeving	11
2.6 Toelichting op balans	15
2.7 Toelichting op exploitatierekening	21
2.8 Overige toelichtingen	23

1 SAMENSTELLINGSVERKLARING

SAMENSTELLINGSVERKLARING VAN DE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Land van Ons Coöperatie U.A.

De jaarrekening van Land van Ons Coöperatie U.A. te Zutphen is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2024 en de staat van baten en lasten over 2024 met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen.

Deze samenstellingsopdracht is door ons uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor accountants geldende Standaard 4410, 'Samenstellingsopdrachten'. Op grond van deze standaard wordt van ons verwacht dat wij u ondersteunen bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 620 'Coöperaties'. Wij hebben daarbij onze deskundigheid op het gebied van administratieve verwerking en financiële verslaggeving toegepast.

Bij een samenstellingsopdracht bent u er verantwoordelijk voor dat de informatie klopt en dat u ons alle relevante informatie aanlevert. Wij hebben onze werkzaamheden, in overeenstemming met de daarvoor geldende regelgeving, dan ook uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat u aan deze verantwoordelijkheid heeft voldaan. Als slotstuk van onze werkzaamheden zijn wij door het lezen van de jaarrekening globaal nagegaan dat het beeld van de jaarrekening overeenkwam met onze kennis van Land van Ons Coöperatie U.A. Wij hebben geen controle- of beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd die ons in staat stellen om een oordeel te geven of een conclusie te trekken met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening.

Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). U en andere gebruikers van deze jaarrekening mogen dan ook ervan uitgaan dat wij de opdracht professioneel, vakbekwaam en zorgvuldig, integer en objectief hebben uitgevoerd en dat wij vertrouwelijk omgaan met de door u verstrekte gegevens.

Voor een nadere toelichting op aard en reikwijdte van een samenstellingsopdracht en de VGBA verwijzen wij u naar www.nba.nl/uitleg-samenstellingsverklaring.

Was getekend te Sliedrecht, 11 juni 2025.

WITh Accountants B.V.
M. Stuij AA

2 JAARREKENING 2024

2.1 BALANS PER 31-12-2024

ACTIVA

Na resultaatbestemming

		31-12-2024		31-12-2023
	€	€	€	€
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		220.486		105.938
Materiële vaste activa		25.459.137		20.196.838
Financiële vaste activa		-		130.000
Vlottende activa				
Vorraden		135.767		54.721
Vorderingen		272.066		131.910
Liquide middelen		2.472.100		3.814.718
Totaal		<u>28.559.556</u>		<u>24.434.125</u>

PASSIVA

Na resultaatbestemming

		31-12-2024		31-12-2023
	€	€	€	€
Eigen vermogen				
Ledenkapitaal	23.602.937		21.146.350	
Continuïteitsreserve	1.179.479		1.024.073	
Wettelijke reserve ontwikkelingskosten	137.589		105.939	
Overige reserves	526.507		517.671	
Groene Kluis	1.133.032		-	
		26.579.544		22.794.033
Langlopende schulden		376.000		485.000
Kortlopende schulden		1.604.012		1.155.092
Totaal		28.559.556		24.434.125

2.2 EXPLOITATIEREKENING OVER 2024

	Begroting 2024	2024	2023
	€	€	€
Lidmaatschappen en donaties	546.058	490.852	340.752
Opbrengst exploitatie percelen	130.000	260.677	314.448
Subsidies	200.000	418.414	300.000
Verkopen Oogst van Ons	150.000	196.891	180.694
Overige opbrengsten	7.500	7.323	3.354
Som der exploitatiebaten	1.033.558	1.374.157	1.139.248
Lasten			
Marketing en communicatie	400.000	538.656	381.098
Bijeenkomsten en kantoorkosten	30.000	32.049	14.435
Afschrijvingskosten	60.000	139.377	74.101
Automatiseringskosten en software	35.000	19.144	26.275
Overige organisatiekosten	255.000	177.491	87.637
Exploitatie percelen	100.000	287.640	177.630
Verwerkings- en logistieke kosten - Oogst van Ons	120.000	203.561	122.030
Som der exploitatielasten	1.000.000	1.397.918	883.206
Exploitatieresultaat	33.558	-23.761	256.042
Financiële baten en lasten			
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	42.793	31.170
Rentelasten en soortgelijke kosten	21.250	-34.421	-21.362
Operationeel resultaat	54.808	-15.389	265.850
Belastingen	-	8.901	-55.201
Resultaat	54.808	-6.488	210.649
<i>Resultaatbestemming</i>			
Overige reserves	54.808	-6.488	210.649
Bestemd resultaat	54.808	-6.488	210.649

2.3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2024

Indirecte methode

	2024	2023
	€	€
Exploitatieresultaat	-23.761	256.042
Afschrijvingen	139.377	74.101
Mutatie van overige vorderingen	-140.156	32.837
Mutatie van voorraden	-81.046	-
Mutatie van overige kortlopende schulden	448.920	328.204
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	343.334	691.184
Financiële baten en lasten	8.372	9.808
Belastingen	8.901	-34.440
Kasstroom uit operationele activiteiten	360.607	666.552
Investerings in immateriële vaste activa	-198.684	-76.917
Investerings in materiële vaste activa	-5.321.027	-7.133.665
Desinvesteringen in materiële vaste activa	3.487	-
Desinvesteringen in overige financiële vaste activa	130.000	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-5.386.224	-7.210.582
Ontvangst van leden	5.477.469	5.306.505
Terug betaald vanwege opzegging lidmaatschap	-1.685.470	-297.081
Ontvangsten lening Eikenhorstraapers	-109.000	90.000
Terugbetalen leningen	-	-200.000
Ontvangen investeringssubsidie	-	150.000
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	3.682.999	5.049.424
Mutatie in liquide middelen	-1.342.618	-1.494.606

2.4 ALGEMENE TOELICHTING

Naam rechtspersoon	Land van Ons Coöperatie U.A.
Rechtsvorm	Coöperatie
Zetel rechtspersoon	Gemeente Zutphen
Inschrijvingsnummer Kamer van Koophandel	76028674

Belangrijkste activiteiten

Land van Ons Coöperatie U.A., statutair gevestigd te Gemeente Zutphen stelt zich ten doel door middel van het verwerven van de collectieve eigendom van landbouwgronden in Nederland maatregelen in gang te zetten of zelf te nemen die substantieel bijdragen aan een verbetering van de Nederlandse biodiversiteit en haar landschappelijke waarde.

De missie, visie en feitelijke activiteiten zijn gedetailleerd beschreven op de website www.landvanons.nl.

Locatie feitelijke activiteiten

De organisatie verricht haar activiteiten vanuit de locatie in Amsterdam.

2.5 GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING

ALGEMEEN

Algemene grondbeginselen

De jaarrekening is opgesteld op basis van Richtlijn 620 van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van continuïteit van de organisatie.

De coöperatie is in 2024 wederom gegroeid. Een groot deel van de inleg van leden is geïnvesteerd in percelen landbouwgrond in overeenstemming met de doelstelling.

In 2024 zijn de statuten aangepast aan de met door de leden eind 2023 goedgekeurde werkwijze. Het doel van de wijziging is om de continuïteit van Land van Ons te waarborgen door een verduidelijking van de doelstelling het verbeteren van de biodiversiteit door middel van aankoop van landbouwgrond. Het streven van Land van Ons is niet het behalen van financieel rendement voor haar leden. Mede in verband met de wijziging hebben een aantal leden hun lidmaatschap opgezegd waardoor € 1.685.470 is terugbetaald.

Het grootste deel van het vermogen van de coöperatie is in overeenstemming met de doelstelling in percelen landbouwgrond geïnvesteerd, die Land van Ons wil behouden voor haar doelstelling. Het bestuur heeft de verwachting dat leden deelnemen aan de coöperatie om de doelstellingen te verwezenlijken en daarbij een long-term commitment afgeven. Overeenkomstig de gewijzigde statuten kan bij beëindiging lidmaatschap het ledenkapitaal 2 jaar terugbetaald worden.

Een gedeelte van het vermogen € 1,1 miljoen of 4,2% is onderdeel van de "Groene Kluis", dit vermogen is door leden en donateurs bijeengebracht maar zonder terugbetalingsmogelijkheid aan deze leden en donateurs.

Met deelnemers die tenminste € 20.000 inleggen kunnen maatwerkafspraken gemaakt worden waarbij de minimale looptijd varieert tussen tenminste 5 en 20 jaar. Eind 2024 hebben deelnemers voor een totaalbedrag van € 3,2 miljoen (2023 € 4,9 miljoen) maatwerkafspraken gemaakt.

Om de continuïteit van de coöperatie te verzekeren is voor dit doel een aparte continuïteitsreserve van €1.179.479 waarmee naar verwachting het voortbestaan voor minimaal 10 jaar is verzekerd.

Eind 2024 is ongeveer 10% van het ledenkapitaal liquide voorhanden (eind 2023: 18%) voor een bedrag van € 2,4 miljoen.

De uitstaande verplichtingen kunnen uit de beschikbare liquide middelen worden betaald.

Het bestuur verwacht verder dat per kwartaal ruim € 1 miljoen nieuw ledenkapitaal kan worden aangetrokken.

Vergelijking met voorgaand boekjaar

De gehanteerde grondbeginselen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande boekjaar.

Schattingen

Bij toepassing van de grondbeginselen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van Land van Ons Coöperatie U.A. zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Algemene grondbeginselen voor waardering activa en passiva

Tenzij anders vermeld zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Algemene grondbeginselen bepaling resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn, baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Foutherstel

In de jaarrekening 2024 is er een foutherstel toegepast inzake de voorziening herinrichtingskosten percelen en de verwerking van de investeringssubsidie op percelen in voorgaande jaren. In 2024 is geconstateerd dat de voorziening ten onrechte in voorgaande jaren is opgenomen. Er werd niet voldaan aan de uitgangspunten voor het vormen van een voorziening (er is geen sprake van een verplichting), derhalve betreft dit een reserve. Daarnaast is in 2024 geconstateerd dat de investeringssubsidie voor een onjuist bedrag is verwerkt. Dit foutherstel is retrospectief verwerkt in de jaarrekening 2024, conform RJ 150.202. Het foutherstel heeft invloed op de volgende posten:

	1-1-2023	31-12-2023
Voor	12.834.686	19.803.347
Na	13.224.686	20.193.347
Mutatie MVA	390.000	390.000
Voor	359.333	439.802
Na	-	-
Mutatie voorziening	-359.333	-439.802
Voor	17.214.625	22.374.990
Na	17.573.958	22.814.792
Mutatie eigen vermogen	359.333	439.802
		2023
Mutatie resultaat voor belasting		80.469
Mutatie te betalen vennootschapsbelasting		20.761

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING ACTIVA

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en (eventuele) bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen op immateriële vaste activa vinden lineair plaats op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde, op basis van verwachte economische levensduur, rekening houdend met de eventuele restwaarde.

Software (gekocht of ontwikkeld door Land van Ons) wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur van 3 jaar.

Voor de geactiveerde ontwikkelingskosten is een wettelijke reserve onder het eigen vermogen gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag. De afschrijving van de geactiveerde ontwikkelingskosten vangt aan zodra de commerciële productie is gestart en vindt lineair plaats over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Onderzoekskosten worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en (eventuele) bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen op materiële vaste activa vinden lineair plaats op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde, op basis van verwachte economische levensduur, rekening houdend met de eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa opgenomen posten zijn overige vorderingen, die naar hun aard als een overwegend langdurig financieel belang kunnen worden beschouwd. De opgenomen overige vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en direct verantwoord in de exploitatierekening.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, waar nodig onder aftrek van een voorziening voor incourantheid.

Vorderingen

Debiteuren en overige vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING PASSIVA

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

GRONDSLAGEN VOOR BATEN EN LASTEN

Baten

De brutomarge bestaat uit de netto-omzet, de wijzigingen in voorraden gereed product en onderhanden werk, de geactiveerde productie voor het eigen bedrijf, de overige bedrijfsopbrengsten, de kosten van grond- en hulpstoffen en de kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten. Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten en gerealiseerde projectopbrengsten uit hoofde van onderhanden projecten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Overige opbrengsten

Onder overige bedrijfsopbrengsten worden resultaten verantwoord die niet rechtstreeks samenhangen met de levering van goederen of diensten in het kader van de normale, niet-incidentele bedrijfsactiviteiten.

De overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit advieswerkzaamheden en teruggave suppletie BTW.

Deze opbrengsten worden toegerekend aan de verslagperiode in overeenstemming met de inhoud van de overeenkomst.

(Overheids)subsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Subsidies die betrekking hebben op investeringen anders dan in materiële activa worden als vooruitontvangen bedrag onder de overlopende passiva opgenomen, afhankelijk van het karakter langlopend en/of kortlopend.

Jaarlijks valt een gedeelte van deze subsidie vrij, met inachtneming van de wijze waarop de besteding zelf in de jaarrekening wordt verwerkt.

Lasten

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Afschrijvingen

(Im)materiële vaste activa worden vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik afgeschreven over de geschatte economische levensduur/ verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over percelen wordt niet afgeschreven.

Rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is.

GRONDSLAGEN VOOR KASSTROOMOVERZICHT

Algemene grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt het resultaat na belastingen aangepast voor posten van de winst-en-verliesrekening en balansmutaties die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in boekjaar 2024.

In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt naar kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom omvat onder andere de uitgaven voor rente en belastingen en de ontvangsten van rente en dividenden. Ontwikkelingskosten, investeringen en desinvesteringen in vaste activa (inclusief financiële belangen) worden opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten.

De uitbetaling van (rendement op) ledenkapitaal wordt gezien als een uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten.

2.6 TOELICHTING OP BALANS

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de immateriële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	Website €	MijnGrond €	CRM €	Totaal €
Boekwaarde 1 januari 2024				
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	27.576	227.907	-	255.483
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-26.355	-123.190	-	-149.545
	<u>1.221</u>	<u>104.717</u>	<u>-</u>	<u>105.938</u>
Mutaties 2024				
Investerings	-	104.999	93.685	198.684
Afschrijvingen	-1.221	-72.127	-10.788	-84.136
	<u>-1.221</u>	<u>32.872</u>	<u>82.897</u>	<u>114.548</u>
Boekwaarde 31 december 2024				
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	27.576	332.906	93.685	454.167
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-27.576	-195.317	-10.788	-233.681
	<u>-</u>	<u>137.589</u>	<u>82.897</u>	<u>220.486</u>
Afschrijvingspercentage	33,3	33,3	33,3	

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de materiële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	Percelen en bedrijfswoning €	Inventaris €	Totaal €
Boekwaarde 1 januari 2024			
Aanschafwaarde	20.212.059	5.545	20.217.604
Cumulatieve afschrijvingen	-20.350	-416	-20.766
	<u>20.191.709</u>	<u>5.129</u>	<u>20.196.838</u>
Mutaties 2024			
Investerings	5.274.358	46.669	5.321.027
Desinvesteringen	-	-3.875	-3.875
Afschrijving op desinvesteringen	-	388	388
Afschrijvingen	-50.955	-4.286	-55.241
	<u>5.223.403</u>	<u>38.896</u>	<u>5.262.299</u>
Boekwaarde 31 december 2024			
Aanschafwaarde	25.486.417	48.339	25.534.756
Cumulatieve afschrijvingen	-71.305	-4.314	-75.619
	<u>25.415.112</u>	<u>44.025</u>	<u>25.459.137</u>
Afschrijvingspercentage	3,0	25,0	

Toelichting

Gedurende het boekjaar is de leveringsakte gepasseerd van percelen te Soest, Udenhout, Hasselt, Aagtekerke, Wassenaar, Elst, Swalmen en Hummelo (vorig boekjaar: Ede, Strijen, Kruiningen, Houten, Noordeloos, Hasselt, Wassenaar en Bakkeveen).

De in 2023 ontvangen investeringssubsidie van Holland Rijnland betreft de percelen aangekocht te Oud Ade en is in mindering gebracht op het aankoopbedrag. In 2024 is het bedrag aan ontvangen investeringssubsidie in overeenstemming gebracht met de overeenkomst met Holland Rijnland, het verschil is bestemd voor exploitatie verliezen in Oud Ade.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Waarborgsom	-	130.000
Totaal	-	130.000

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	Waarborgsom	Totaal
	€	€
Boekwaarde 1 januari 2024	130.000	130.000
Mutaties 2024		
Desinvesteringen	-130.000	-130.000
	-130.000	-130.000
Boekwaarde 31 december 2024	-	-

VOORRADEN

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Voorraad producten	135.767	54.721
Totaal	135.767	54.721

VORDERINGEN

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Debiteuren	2.118	24.422
Belastingvorderingen		
Omzetbelasting	93.183	60.886
Vordering latente vennootschapsbelasting	24.556	9.938
	117.739	70.824

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Overige vorderingen en overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten en waarborgsommen	28.159	16.520
Nog te ontvangen subsidie	75.000	-
Nog te ontvangen bedragen	39.121	16.813
Overlopende kosten	9.929	3.331
	<u>152.209</u>	<u>36.664</u>
Totaal	<u><u>272.066</u></u>	<u><u>131.910</u></u>

LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Banktegoeden	2.472.100	3.814.718
Totaal	<u><u>2.472.100</u></u>	<u><u>3.814.718</u></u>

Toelichting

De liquide middelen zijn vrij opneembaar.

EIGEN VERMOGEN

Ledenkapitaal

	2024	2023
	€	€
Stand 1 januari	21.146.350	16.381.038
Inleg ledenkapitaal	4.982.578	5.062.393
Terug betaald vanwege opzegging lidmaatschap	-1.685.470	-297.081
Overige rechtstreekse mutaties		
Overboeking naar Groene Kluis	-793.547	-
Vrijval naar overige reserves	-46.974	-
	-840.521	-
Stand 31 december	23.602.937	21.146.350

De ledenadministratie van onze coöperatie wordt bijgehouden in euro's in zelf ontwikkelde programmatuur MijnGrond. Tussen de waarde in MijnGrond en de grootboekadministratie is in de loop van de afgelopen jaren een verschil ontstaan van € 46.974. Dit verschil is per 31 december 2024 toegevoegd aan de overige reserves. Vanaf 2025 wordt er een maandelijks aansluiting gemaakt tussen de waarde in MijnGrond en de waarde in de grootboekadministratie.

Continuïteitsreserve

	2024	2023
	€	€
Stand 1 januari	1.024.073	779.961
Inleg informeel ledenkapitaal	155.406	244.112
Stand 31 december	1.179.479	1.024.073

Tot 1 november 2024 werd de voorziening verhoogd met 5% van het ingebrachte kapitaal van de leden ten behoeve van het eigen vermogen van de coöperatie. Na een leden raadpleging is besloten het percentage op 0% te zetten omdat de reserve als voldoende wordt beschouwd.

Wettelijke reserve ontwikkelingskosten

	2024	2023
	€	€
Stand 1 januari	105.939	91.608
Mutatie wettelijke reserve ontwikkelingskosten	31.650	14.331
Stand 31 december	137.589	105.939

Voor de geactiveerde ontwikkelingskosten van de website en MijnGrond is een wettelijke reserve onder het eigen vermogen gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag.

Overige reserves

	2024	2023
	€	€
Stand 1 januari	98.630	-37.980
Invloed foutherstel	419.041	359.333
	517.671	321.353
Resultaat boekjaar	-6.488	210.649
Mutatie wettelijke reserve ontwikkelingskosten	-31.650	-14.331
Overige rechtstreekse mutaties		
Vrijval vanuit ledenkapitaal	46.974	-
	46.974	-
Stand 31 december	526.507	517.671

	2024	2023
	€	€
Stand 1 januari	-	-
Inleg ledenkapitaal	339.485	-
Overige rechtstreekse mutaties		
Overboeking vanuit ledenkapitaal	793.547	-
Stand 31 december	1.133.032	-

LANGLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Hypothecaire lening o/g Oud Ade		
Hypothecaire lening o/g Oud Ade	295.000	395.000
Rentevrije lening Eikenhorstraapers		
Rentevrije lening Eikenhorstraapers	81.000	90.000
Totaal	376.000	485.000

Toelichting

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zijn niet begrepen in de hierboven genoemde bedragen, maar opgenomen onder de kortlopende schulden.

Hypothecaire lening o/g Oud Ade - Hypothecaire lening o/g Oud Ade

	2024	2023
	€	€
Hoofdsom begin boekjaar	495.000	595.000
Aflossingen boekjaar	-100.000	-100.000
Hoofdsom einde boekjaar	395.000	495.000
Aflossingsverplichting komend boekjaar	-100.000	-100.000
Stand 31 december	295.000	395.000

Dit betreft het saldo van een hypothecaire lening van de voormalig eigenaar van perceel Oud Ade ten bedrage van € 295.000 per 31 december 2024. De lening wordt jaarlijks met € 100.000 afgelost op 30 september. De vergoeding bedraagt 0,5% over het uitstaande bedrag.

De in 2020 gekochte percelen te Oud Ade ter grootte van 21,3 hectare dienen als zekerheid voor de lening.

Rentevrije lening Eikenhorstraapers - Rentevrije lening Eikenhorstraapers

	2024	2023
	€	€
Hoofdsom begin boekjaar	90.000	-
Opgenomen gelden	-	90.000
Oninbare lening	-9.000	-
Hoofdsom einde boekjaar	81.000	90.000
Stand 31 december	81.000	90.000

KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Crediteuren	55.214	126.997
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Vennootschapsbelastingsschulden	26.213	67.236
Vooruitontvangen lidmaatschappen	326.240	259.897
Overige schulden en overlopende passiva		
Aflossingsverplichtingen	100.000	100.000
Vooruitontvangen subsidies en bijdragen	1.022.344	531.819
Vooruitontvangen bedragen	7.387	20.995
Rekening-courant De Groene Sprong	-	22.339
Nog te betalen kosten	66.614	7.143
Te betalen rendement ledenrekeningen	-	17.642
Overige schulden	-	1.024
	1.196.345	700.962
Totaal	1.604.012	1.155.092

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Overige niet in de balans opgenomen verplichtingen

Holland Rijnland heeft in totaliteit een subsidie toegezegd van € 1,5 miljoen. Waarvan € 460.000 subsidie op de aankoop, € 650.000 subsidie voor de projectkosten en € 390.000 voor exploitatiekosten.

De ontvangen subsidie moet uiteindelijk worden verantwoord en afgerekend in 2032.

De subsidies van stichting DOEN en Postcode Loterij lopen door in 2025 en moeten nog worden verantwoord en afgerekend.

In 2022 is aan twee kapitaalverstrekkers een hypothecaire zekerheid verstrekt van totaal € 758.823 inzake de gekochte percelen te Millingen.

2.7 TOELICHTING OP EXPLOITATIEREKENING

BATEN

	2024	2023
	€	€
Lidmaatschappen en donaties		
Lidmaatschappen	403.192	289.717
Donaties	87.660	51.035
	<u>490.852</u>	<u>340.752</u>
Opbrengst exploitatie percelen		
Pachtopbrengsten	140.405	98.067
Subsidie Holland Rijnland inzake Polderlab Oud Ade	101.054	212.381
Overige subsidies	19.218	4.000
	<u>260.677</u>	<u>314.448</u>
Subsidies		
Subsidie Stichting Doen	150.000	250.000
Subsidie Postcode Loterij	215.000	-
Bijdrage familiefonds	53.414	-
Bijdrage Fred Foundation	-	50.000
	<u>418.414</u>	<u>300.000</u>
Verkopen Oogst van Ons	196.891	180.694
Overige opbrengsten	7.323	3.354
	<u>1.374.157</u>	<u>1.139.248</u>
	<u><u>1.374.157</u></u>	<u><u>1.139.248</u></u>

LASTEN

	2024	2023
	€	€
Marketing en communicatie		
Reclame, advertentiekosten en promotiematerialen	14.172	11.271
Marketing en publiciteit	274.080	148.316
Coördinatie en uitvoering marketing en communicatie	220.639	213.121
Ledencampagnes	6.372	8.333
Overige kosten marketing en communicatie	23.393	57
	<u>538.656</u>	<u>381.098</u>
Bijeenkomsten en kantoorkosten		
Locatiekosten, bijeenkomsten en webinars	25.101	12.953
Abonnementen	3.471	1.467
Overige kantoorkosten	3.477	15
	<u>32.049</u>	<u>14.435</u>

	2024	2023
	€	€
Afschrijvingskosten		
Ontwikkelingskosten Website	1.221	6.227
Ontwikkelingskosten Mijn Grond	72.127	56.358
Ontwikkelingskosten CRM	10.788	-
Gebouwen	50.955	11.128
Inventaris & apparatuur	4.286	388
	<u>139.377</u>	<u>74.101</u>
Automatiseringskosten en software		
Software operationele kosten	18.704	10.616
Licenties	22.955	15.659
Correctie voorgaande jaren	-22.515	-
	<u>19.144</u>	<u>26.275</u>
Overige organisatiekosten		
Declaraties en reiskosten vrijwilligers(dag) en bestuursleden	14.327	17.523
Kosten office manager	31.163	-
Accountants- en administratiekosten	20.039	10.200
Advieskosten algemeen	89.743	45.737
Notaris, taxatie, certificaten en makelaarskosten	1.995	6.984
Verzekeringen	5.224	4.276
Overige organisatiekosten	15.000	2.917
	<u>177.491</u>	<u>87.637</u>
Exploitatie percelen	287.640	177.630
Verwerkings- en logistieke kosten - Oogst van Ons	203.561	122.030
	<u>1.397.918</u>	<u>883.206</u>
Totaal		

Toelichting

In 2024 zijn er geen werknemers in dienst bij de coöperatie (2023: idem).

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	2024	2023
	€	€
Rentebaten banken	42.793	31.170
Rentelasten	-34.421	-21.362
Financiële baten en lasten	<u>8.372</u>	<u>9.808</u>

BELASTINGEN

	2024	2023
	€	€
Latente vennootschapsbelasting	-14.618	-4.858
Vennootschapsbelasting huidig boekjaar	5.717	60.059
Belastingen resultaat	<u>-8.901</u>	<u>55.201</u>

An aerial photograph of a Dutch landscape. The foreground shows a large green field and a brown, tilled field. In the middle ground, there is a farmstead with several buildings and a large tree. A winding waterway or canal runs through the landscape. The background features more fields and a distant horizon under a blue sky with clouds.

Land van Ons

Land van Ons coöperatie ua

Postadres: Box A5290

Keurenplein 41

1069 CD Amsterdam

www.landvanons.nl